

ДИСЦИПЛІНА «АНАТОМІЯ І ФІЗІОЛОГІЯ З ЕЛЕМЕНТАМИ БІОМЕХАНІКИ ЖУВАЛЬНОГО АПАРАТУ ЛЮДИНИ» – ПЕРШИЙ КРОК ДО ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЗУБНИХ ТЕХНІКІВ

Білаш С.М., Олійніченко Я.О., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В.

Полтавський державний медичний університет

Клінічне мислення відіграє важливу роль у професійній підготовці майбутніх зубних техніків. У статті описано сучасні інноваційні методи навчання, які сприяють формуванню клінічного мислення в студентів, які навчаються за освітньою програмою «Стоматологія ортопедична».

Ключові слова: зубні техніки, клінічне мислення, медичний коледж, інноваційні методики навчання.

Clinical thinking plays an important role in the training of future dental technicians. The article describes the modern innovative teaching techniques that contribute to the formation of the clinical thinking in students which are studying following the educational program Orthopedic Dentistry.

Key words: dental technicians, clinical thinking, medical college, innovative teaching methods.

На сьогодні питання підготовки висококваліфікованих фахових молодших бакалаврів – основне завдання закладів фахової передвищої освіти, зокрема ФМФК ПДМУ. Студенти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Стоматологія ортопедична», отримують освітню кваліфікацію «технік зубний», що дає їм можливість і працювати за отриманою спеціальністю, і продовжити, за бажанням, навчання в закладах вищої освіти за спеціальністю 221 Стоматологія. Таким чином, підготовка спеціалістів цього напрямку відіграє суттєву роль у забезпеченні якісної стоматологічної допомоги населенню України. Крім того, медичні навчальні заклади й вищої, і фахової передвищої освіти ставлять за мету підготовку медичних кадрів, що будуть конкурентоспроможними не лише на теренах нашої держави, а й за кордоном.

Майбутній зубний технік має не лише володіти достатнім рівнем теоретичної підготовки, а й опанувати на достатньому рівні техніку виконання практичних навичок, що забезпечить можливість подальшого працевлаштування.

Вивчення дисципліни «Анатомія і фізіологія з елементами біомеханіки жувального апарату людини» передбачає отримання студентами необхідного обсягу інформації щодо будови зубощелепного апарату, особливостей його функціонування й загальних питань ортопедичної стоматології. Ця дисципліна є одним із перших кроків, що дає зубним технікам можливість зрозуміти загальну специфіку майбутньої професії та сформувати підґрунтя для вивчення подальших вузькоспеціалізованих дисциплін.

Анатомія – основна дисципліна для медичних спеціалістів будь-якої галузі й будь-якого рівня освіти. Зокрема, згідно з тематичним планом, при вивченні дисципліни «Анатомія і фізіологія з елементами біомеханіки жувального апарату людини» уся увага зосереджена безпосередньо на ділянці голови з детальним вивченням кісток, м'язів, органів зубощелепної системи, їх кровопостачання й іннервації. Поєднання анатомії з фізіологією дає можливість усвідомити не лише особливості анатомічної будови цих структур, а й загальні принципи їхнього функціонування, що, безперечно, сприяє полегшенню засвоєння нової інформації. Крім того, введення до тематичного плану занять, присвячених питанням ортопедичної стоматології, створює передумови для кращого розуміння цієї дисципліни.

Викладання дисципліни поєднує проведення лекційних і практичних занять. На нашу думку, застосування сучасних методів під час проведення заняття – мультимедійних презентацій, інтерактивних лекцій, 3D-програм, методу кейсу, методу ділової гри, методу «мозкового штурму» – сприяє формуванню клінічного мислення майбутніх зубних техніків уже на першому курсі навчання в закладі фахової передвищої освіти [4].

Застосування 3D-програм дає можливість отримати анатомічні зображення різних відділів і систем організму; розглядати просторові моделі анатомічних утворів і їхніх частин. Обрані об'єкти при цьому можуть рухатися: крутитися, наближатися, нахилитися, приховуватися тощо. Використовуючи ці програми при вивченні дисципліни «Анатомія і фізіологія з елементами біомеханіки жувального апарату людини», студенти мають можливість розглянути особливості будови органів зубощелепної системи, їх кровопостачання й іннервацію, таким чином поглибити їхнє уявлення про анатомічну структуру тієї чи іншої ділянки обличчя.

Клінічне мислення відіграє важливу роль у професійній діяльності медичних працівників. Його формування на початкових етапах навчання в медичному коледжі – одна з головних цілей, яку ставлять перед собою викладачі закладів фахової передвищої освіти.

Таким чином, створення необхідних умов для формування в студентів клінічного мислення належить до першочергових завдань при вивченні не лише вузькоспеціалізованих дисциплін, а й теоретичних, до яких і належить «Анатомія і фізіологія з елементами біомеханіки жувального апарату людини». Ураховуючи специфіку майбутньої професії, зубні техніки мають володіти необхідним обсягом інформації з клінічних питань, що забезпечить можливість якісно виконувати професійні обов'язки. Постає запитання: чи мусять зубні техніки володіти навичками клінічного мислення, оскільки ці фахівці в майбутній професійній діяльності фактично не контактують із пацієнтами? На нашу думку, так. Оскільки виготовлення якісних зубних протезів і конструкцій сприяє кращому функціонуванню зубощелепного апарату, що, своєю чергою, запобігає виникненню різних захворювань, які можуть потребувати надання стоматологічної допомоги. Зубний технік – це не лише помічник лікаря, а й колега, його співавтор у творчих пошуках, що матеріально втілює завдання лікаря [2].

Провідною метою теоретичної й практичної підготовки майбутнього фахівця є його здатність самостійно знаходити рішення в тій чи іншій ситуації. Із цією метою можна застосовувати метод «мозкового штурму», коли кожен студент має можливість пропонувати свої варіанти розв'язання проблеми, після чого проводиться обговорення запропонованих рішень із вибором найоптимальнішого варіанта в даному конкретному випадку. Таким чином,

студенти мають можливість усвідомити, чому саме це рішення найдоцільніше в цій ситуації, а також обговорити можливі наслідки в разі застосування неправильної тактики. Використання цього методу сприятиме формуванню в студентів здатності приймати самостійні рішення в питаннях, що лежать у межах їхньої компетентності [1].

Метод ділової гри полягає в залученні до процесу кількох учасників для створення умов, максимально наближених до реальних, коли кожен студент має свою певну роль, унаслідок чого відбувається моделювання системи відносин, які є характерними для конкретного виду професійної діяльності [3]. Учасниками такої імпровізованої гри не обов'язково мають бути зубний техник і пацієнт, можна створити робочу ситуацію між лікарем-стоматологом і зубним техніком. Наприклад, відтворення ситуації, пов'язаної зі складнощами в протезуванні внаслідок поздовжнього розташування рухових тяжів слизової оболонки, що легко зміщуються від незначного тиску відбиткової маси. У цьому разі необхідно знайти найдоцільніший варіант установа протеза, оскільки досить часто така клінічна картина ускладнює або взагалі унеможливує його використання. Таким чином, змодельована ситуація дасть можливість для пошуку оптимального методу лікування шляхом підбору найраціональнішої методики. Ділові гри сприяють підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх фахівців, навчають їх правильно мислити й діяти в реальних клінічних ситуаціях.

Застосування методу кейсів полягає в проведенні активного ситуаційного-проблемного аналізу, що ґрунтується на розв'язанні певних ситуаційних задач. Це доступна форма навчання, яка не потребує залучення матеріальних ресурсів і використання складних технічних засобів. Створюється умовна клінічна ситуація, при якій описуються можливі причини, що призвели до негативних наслідків, наприклад, втрати зуба, що потребує подальшого ортопедичного лікування. Таким чином, у даному випадку необхідно звернути значну увагу не лише на етіологічні чинники, а й на особливості анатомічної будови верхньої чи нижньої щелепи, стан слизової оболонки, що має вплив на можливість і ефективність протезування (установлюють клас стану слизової оболонки протезного ложа за Супле і ступінь піддатливості слизової оболонки за Льюндоном). Майбутні зубні техніки мають можливість самостійно проаналізувати поставлену перед ними задачу і знайти найбільш доцільні шляхи її розв'язання. Застосування методу кейсів дозволяє залучити до виконання завдання всю групу студентів і їхніми спільними зусиллями розглянути клінічну ситуацію з метою вибору необхідної й найраціональнішої тактики поведінки в даній ситуації.

Крім того, широко застосовуються тестові завдання, де студент має можливість обрати найбільш коректний варіант відповіді з кількох запропонованих.

Застосування інтерактивних лекцій із використанням власних мультимедійних презентацій сприяє засвоєнню інформації шляхом залучення студентів до активної бесіди, надаючи можливість майбутнім зубним технікам ставити запитання й обговорювати нову інформацію, а не лише бездумно занотовувати матеріал, тим самим забезпечуючи глибше розуміння теми лекції й вірогідність застосування знань і в підготовці до практичного заняття, і в майбутній професійній діяльності.

Ураховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що клінічне мислення є важливою складовою не лише для зубних техніків, а й для медичних працівників будь-якої спеціальності. Застосування сучасних інноваційних технологій у вивченні дисципліни «Анатомія і фізіологія з елементами біомеханіки жувального апарату людини» сприяє теоретичній і практичній підготовці фахових молодших бакалаврів, а також створює засади для формування в них клінічного мислення вже на початкових етапах навчання в закладах фахової передвищої освіти.

Список використаної літератури

1. Білаш С.М., Олійніченко Я.О., Коптев М.М. Формування клінічного мислення при вивченні дисципліни «Анатомія людини з фізіологією» у студентів спеціальності «Медсестринство», які здобули базову загальну середню освіту // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: матеріали Всеукраїнської навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. Полтава, 2020. С. 23–24.
2. Куроєдова В.Д., Галич Л.Б., Чикор Т.О., Макарова О.М., Трофименко К.Л., Довженко А.В. Про необхідність включення елементів зуботехнічної підготовки лікарів-курсантів із фаху «Ортодонтія» // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. Полтава, 2017. С. 80–81.
3. Лисиця Д.Л. Застосування інтерактивного навчання у процесі фахової підготовки майбутніх стоматологічних фахівців // Науково-методичний вісник КЗВО «Рівненська медична академія». 2019. № 1. С. 100–109.
4. Проніна О.М., Коптев М.М., Данильченко С.І., Білич А.М., Половик О.Ю. Формування клінічного мислення у студентів під час вивчення оперативної хірургії та топографічної анатомії // Експериментальна і клінічна медицина. – 2014. Т.63, № 2. С. 25–28.